

Інформаційна довідка щодо ветеранської політики в Україні*

Анотація. В інформаційній довідці викладено результати аналізу ветеранської політики в Україні; виокремлено основні її напрями, наведено приклади реалізованих заходів, проєктів / програм.

Ключові слова: ветерани, ветеранська політика, соціальна підтримка ветеранів, вшанування пам'яті, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, громадські інституції, проєкти / програми.

Вступ.

Подвиг українських Захисників та Захисниць, які стали на оборону Батьківщини під час вторгнення Російської Федерації, заслуговує на визнання та вшанування українським суспільством.

Серед пріоритетів сучасної України ветеранська політика визначена однією з найголовніших, про що наголошено Президентом України¹.

Виявлення поваги до ветеранів війни, ушанування пам'яті загиблих, удосконалення системи правових та соціальних гарантій захисту ветеранів / ветеранок та членів їхніх сімей визначено невідкладними заходами відповідно до Указу Президента України від 22 серпня 2024 року № 512/2024².

У Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року³ зазначено, що державна політика повинна гарантувати українським воїнам гідний та безпечний життєвий рівень, надавати перевагу на всіх етапах соціальної підтримки.

Планом законопроектної роботи Верховної Ради України на 2025 рік визначено низку законодавчих ініціатив щодо ветеранської політики в Україні (пп. 228, 350, 351, 354, 359)⁴. Зокрема, передбачено удосконалення: принципів державної ветеранської політики; правового статусу Захисників та Захисниць України, членів їхніх сімей, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України; встановлення видів підтримки для забезпечення гідного життя; підвищення спроможності інтегруватися у цивільне життя тощо.

Ветеранська політика визначена одним із напрямів діяльності Кабінету Міністрів України, про що свідчить План пріоритетних дій Уряду на 2025 рік (пп. 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 95, 129)⁵, яким, серед іншого, передбачено:

¹ Держава повинна зробити ветеранську політику пріоритетом своєї діяльності – Президент України. Вебсайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/news/derzhava-povinna-zrobiti-veteransku-politiku-prioritetom-svoyeyi-diyalnosti-prezident-ukrayini>

² Про невідкладні заходи щодо підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України : Указ Президента України від 22 серпня 2024 року №512/2024. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5122024-51669>

³ Стратегія ветеранської політики на період до 2030 року : Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 року № 1209-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-p#Text>

⁴ План законопроектної роботи Верховної Ради України на 2025 рік : Затверджено Постановою Верховної Ради України від 11 лютого 2025 року № 4228-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4228-20#n14>

⁵ План пріоритетних дій Уряду на 2025 рік : Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2025 року № 131-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-priorytetnykh-dii-uriadu-na-2025-rik-180225-131r>

підвищення рівня якості життя ветеранів війни; здійснення заходів щодо надання соціальних послуг; підтримку та розвиток підприємництва ветеранів тощо.

Основна частина.

Ветеранська політика визначається понад 20 законами України, 13 указами Президента України та понад 30 іншими підзаконними актами. Серед нормативно-правових актів варто відзначити: закони України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»⁶ та «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»⁷; Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України»⁸; постанови Кабінету Міністрів України: «Про схвалення Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках»⁹ і «Про Єдиний державний реєстр ветеранів війни»¹⁰ тощо.

За даними Міністерства у справах ветеранів України (далі – Мінветеранів), в Україні близько 1,2 млн ветеранів та ветеранок¹¹, а після завершення війни, включно з членами родин, ця кількість зросте до 5–6 млн осіб¹².

Із метою формування комплексної державної ветеранської політики внесено, зокрема, зміни до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»¹³, яким визначено основні засади внутрішньої політики у ветеранській сфері, зокрема щодо: впорядкування державної ветеранської політики, визнання ролі ветеранів у збереженні української державності; розвитку системи підтримки ветеранів війни через надання медичних, соціальних, освітніх послуг; сприяння ветеранам війни у реабілітації, працевлаштуванні; посилення державної підтримки родин тощо.

Враховуючи, що ветеранська політика повинна бути довгостроковою із залученням органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських інституцій та міжнародних організацій, Кабінетом Міністрів

⁶ Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#n577>

⁷ Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#top>

⁸ Про невідкладні заходи щодо підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України : Указ Президента України від 22 серпня 2024 року №512/2024. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5122024-51669>

⁹ Стратегія формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року : Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1350-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1350-2024-p?find=1&text=ветер#Text>

¹⁰ Про Єдиний державний реєстр ветеранів війни : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 року № 700. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/700-2019-п#Text>

¹¹ Статистична інформація. Вебсайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/statistichni-dani-2>

¹² Після завершення війни кількість ветеранів зросте до 5-6 мільйонів осіб – Мінветеранів. Вебсайт «Економічна правда». URL: <https://epravda.com.ua/news/2024/05/27/714276/>

¹³ Про внесення змін до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» щодо формування комплексного підходу до внутрішньої політики у ветеранській сфері : Закон України від 11 березня 2025 року № 4285-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4285-20#Text>

України (на виконання Указу Президента від 22 серпня 2024 року № 512/2024¹⁴), була розроблена Стратегія ветеранської політики на період до 2030 року¹⁵.

Метою Стратегії є: гідне визнання внеску ветеранів / ветеранок у захист Вітчизни, забезпечення комплексної державної підтримки для відновлення їхнього добробуту з урахуванням впливу бойового досвіду, добробуту членів їхніх сімей та кроссекторальної допомоги протягом усього життя відповідно до виявлених потреб кожного / кожної, а також сприяння зміцненню обороноздатності держави шляхом підвищення престижності військової служби (служби) та визнання ключової ролі ветеранів / ветеранок, зокрема під час проходження служби у військовому резерві, а також їхнього потенціалу для забезпечення економічного розвитку країни.

Для досягнення цієї мети визначено три стратегічні цілі (Рис. 1.):

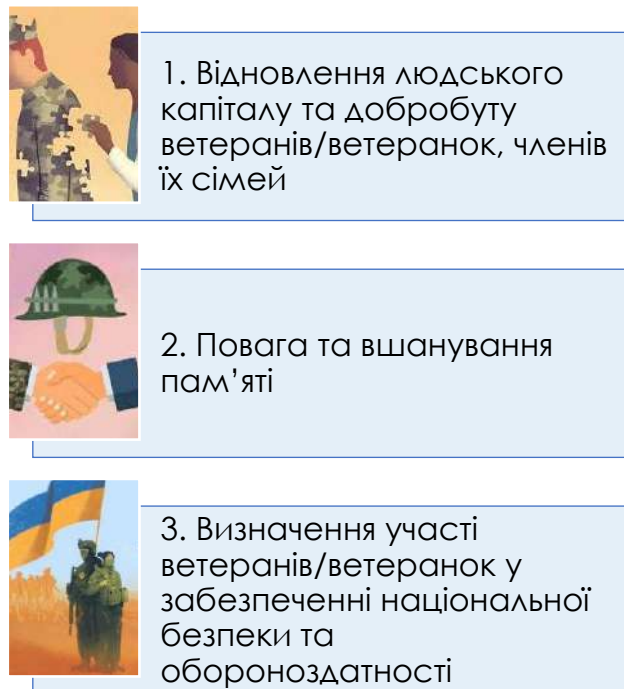

Рис. 1.

Кожна стратегічна ціль передбачає декілька операційних цілей, зокрема:

1) відновлення людського капіталу та добробуту ветеранів / ветеранок, членів їхніх сімей: координація державної ветеранської політики, діяльності надавачів послуг для ветерана / ветеранки, забезпечення доступності послуг; відновлення та підтримка фізичного і психічного здоров'я ветеранів / ветеранок; забезпечення працевлаштування та освіти; підтримка членів сімей ветеранів / ветеранок; економічна незалежність; державні гарантії;

2) повага та вшанування пам'яті: повага до ветеранів / ветеранок; вшанування пам'яті загиблих (померлих) ветеранів / ветеранок;

¹⁴ Про невідкладні заходи щодо підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України : Указ Президента України від 22 серпня 2024 року № 512/2024. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5122024-51669>

¹⁵ Стратегія ветеранської політики на період до 2030 року : Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 року № 1209-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-p#Text>

З) визначення участі ветеранів / ветеранок у забезпеченні національної безпеки та обороноздатності: захист інтересів ветеранів / ветеранок (учасників бойових дій) та членів їхніх сімей під час проходження військової служби (служби), зокрема служби у військовому резерві; участь ветеранів / ветеранок та членів їхніх сімей у підготовці національного спротиву.

В операційному Плані¹⁶ заходів з реалізації Стратегії до кожної цілі розроблено завдання, визначено строки та відповідальні, прописано індикатори виконання.

Відповідно до законодавства й окреслених стратегічних цілей Кабінетом Міністрів України розробляються пріоритети ветеранської політики. У Плані¹⁷ пріоритетних дій Уряду на 2025 рік визначено напрями діяльності, серед яких основними є (Рис. 2.):

Рис. 2.

Отже, на 2025 рік Урядом передбачено:

1) створення умов для посилення спроможності інтегруватися до цивільного життя військовослужбовців, які звільняються або звільнені з

¹⁶ Операційний план заходів на 2024-2027 роки з реалізації Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року : Затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 року № 1209-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-p#Text>

¹⁷ План пріоритетних дій Уряду на 2025 рік : Затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2025 року № 131-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-priorytetnykh-dii-uriadu-na-2025-rik-180225-131r>

військової служби, зокрема з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України (п. 83);

2) врегулювання питання щодо створення військових меморіальних кладовищ, а також унормування питання щодо єдиних підходів до створення, утримання в належному стані та охорони місць поховання загиблих (померлих) осіб, які захищали незалежність (п. 88);

3) підвищення рівня якості життя ветеранів війни та членів їхніх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, а також покращення процесу надання їм психологічної допомоги у розгалуженій мережі надавачів таких послуг; забезпечення проведення діагностики та подолання наслідків травм війни, стресу, профілактики виникнення (п. 90);

4) збереження фізичного здоров'я ветеранів війни шляхом надання їм розширених послуг з первинної медичної допомоги (п. 91);

5) залучення ветеранів війни до участі у всеукраїнських спортивних заходах та міжнародних спортивних змаганнях (п. 92);

6) покращення житлового забезпечення ветеранів війни (п. 93);

7) забезпечення ефективної реінтеграції ветеранів війни до умов цивільного життя, організації їхньої комплексної реабілітації та адаптації, формування, зміцнення життєстійкості, здійснення заходів щодо надання соціальних, реабілітаційних, освітніх, медичних послуг ветеранам війни членам їхніх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України (п. 95);

8) створення не менше 20000 робочих місць отримувачами мікрогрантів / грантів у рамках підтримки та розвитку підприємництва (для ветеранів), що сприятиме відновленню економіки (п. 129) тощо.

Про ґрунтовний підхід до реалізації ветеранської політики свідчать приклади впроваджених численних заходів, проєктів та програм. Так, створено Єдиний державний реєстр ветеранів війни (далі – ЄДРВВ), завданням якого є: збирання, реєстрація, накопичення, зберігання, захист та знеособлення інформації про ветеранів війни (учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, учасників війни); осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною; постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей таких осіб; членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни; членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, а також забезпечення відповідним особам пільг та соціальних гарантій, адміністрування потреб осіб, які обліковуються, міжвідомча координація з іншими центральними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 року № 700¹⁸ створено електронний кабінет е-Ветеран. Е-Ветеран – система

¹⁸ Про Єдиний державний реєстр ветеранів війни : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 року № 700. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/700-2019-п#Text>

на базі ЄДРВВ, яка розроблена з метою підвищення рівня соціального захисту ветеранів війни шляхом онлайн контролю за реалізацією їхніх прав та гарантій¹⁹.

Наразі на вебсайті Мінветеранів на платформі «е-Ветеран» розміщено Базу знань ветерана, яка містить інформацію про: гарантії та пільги (відомості про пільги на проїзд, навчання, комунальні послуги для осіб з інвалідністю, учасників бойових дій, членів їхніх сімей)²⁰; статуси (інформація про надання статусів учасника бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасника війни, члена сім'ї загиблого)²¹; психологічні послуги (перелік суб'єктів, які включені до Реєстру суб'єктів надання послуг із психологічної допомоги для ветеранів і членів їхніх родин)²².

Представлено низку електронних сервісів, зокрема:

- е-Карта послуг для ветеранів війни в громадах²³ (про надання послуг ветеранам та членам їхніх сімей у громадах всієї України з боку державних, недержавних та міжнародних організацій (наразі на платформі 13352 послуги);
- е-Карта вакансій державної служби та органів місцевого самоврядування для ветеранів²⁴;
- участь у Всеукраїнських змаганнях «Ігри Ветеранів»²⁵;
- конкурс з визначення загальнодержавних програм (проектів, заходів), розроблених громадськими об'єднаннями ветеранів війни, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка²⁶ тощо.

За даними Міністерства економіки України, з початку 2025 року 300 ветеранів та членів їхніх сімей стали переможцями ветеранської складової програми «Власна Справа» й отримають гранти на старт або розвиток бізнесу загалом на 137 млн грн (56 % за програмою – учасники бойових дій, 44 % – другі з їхнього подружжя).

Програмами отримання грантів охоплено майже 1400 ветеранів та других з їхнього подружжя, у цей напрям держава інвестує 700 млн грн²⁷.

¹⁹ Е-Ветеран. Вебсайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://eveteran.gov.ua>

²⁰ Гарантії та пільги. Платформа е-Ветеран. URL: <https://eveteran.gov.ua/benefits>

²¹ Статуси. Платформа е-Ветеран. URL: <https://eveteran.gov.ua/statuses>

²² Психологічні послуги: Платформа е-Ветеран. URL: <https://mva.gov.ua/veteranam/perelik-subektiv-nadannya-poslug-vklucheni-h-do-reestru-subektiv-nadannya-poslug-iz-psihologichnoi-dopomogi-dlya-veteraniv-i-chleniv-ih-simey>

²³ Е-Карта послуг для ветеранів війни в громадах. Вебсайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiMjk3MzIwYmUtZjVmMS00NmExLWJiNzAtZDNIYzdlN2IyOTFkIiwidCI6IjVjM2NjODcwLTZlMGUtNDc1Mi1hMmVlLTZkMjlmZTE1NmM3NSIsImMiOiJ9>

²⁴ Е-Карта вакансій державної служби та органів місцевого самоврядування для ветеранів. Вебсайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiY2FjZjg1OGYtNjJkOC00MjZlTGg1ZGMtYTc0N2RlMzlhNzIxIiwidCI6IjVjM2NjODcwLTZlMGUtNDc1Mi1hMmVlLTZkMjlmZTE1NmM3NSIsImMiOiJ9>

²⁵ Участь у Всеукраїнських змаганнях «Ігри Ветеранів». Платформа е-Ветеран. URL: <https://eveteran.gov.ua/services/uchast-u-vseukrayinskih-zmaganniah-igri-neskorenih>

²⁶ Конкурс з визначення загальнодержавних програм (проектів, заходів), розроблених громадськими об'єднаннями ветеранів війни, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка у 2024 році. URL: <https://grants.vzaemo.dia.gov.ua/contests/ef2855b0-3011-11ef-8602-df581cb50a54>

²⁷ Гранти ветеранам: майже 300 ветеранів та других з їхнього подружжя отримають гранти на розвиток бізнесу з початку 2025 року. Вебсайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/news/detail/49c859d7-79a1-47ea-a6a6-63799e44105f?lang=uk-ua&title=grantiveteranam-maizhe300-veteranivtadrugikhykhnogopodruzhhiaotrimitgrantinrozvitokbiznesuzpochatku2025-roku>

Відповідно до умов програми, учасники бойових дій або особи з інвалідністю внаслідок війни, другі з їхнього подружжя, а також другі з подружжя загиблих захисників можуть отримати такі гранти (*Рис. 3.*)²⁸:

Рис. 3.

За даними Мінветеранів, на початок 2025 року впроваджено програму «Ветеранський спорт», завдяки якій учасники бойових дій та ветерани з інвалідністю зможуть отримувати 1500 грн щоквартально на заняття спортом. Наразі 25000 ветеранів отримали кошти на Дія.Картку; понад 2000 ветеранів скористалися коштами; понад 250 спортзалів, басейнів, секцій приймають оплату через Дія.Картку²⁹.

Варто зазначити, що Верховною Радою України прийнято Закон України від 15 квітня 2025 року № 4351-IX³⁰, відповідно до якого прирівнюються виплати родинам загиблих добровольців до рівня виплат сім'ям полеглих військовослужбовців. Таким чином родини цивільних осіб, які загинули, беручи участь у забезпеченні оборони України, отримуватимуть 15 млн грн одноразової грошової допомоги. Мінветеранів зазначає, що прийняття цього Закону є черговим кроком до визнання внеску добровольців, які у взаємодії із Збройними Силами України, іншими військовими формуваннями та

²⁸ Гранти ветеранам: майже 300 ветеранів та других з їхнього подружжя отримають гранти на розвиток бізнесу з початку 2025 року. Вебсайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/news/detail/49c859d7-79a1-47ea-a6a6-63799e44105f?lang=uk-ua&title=grantiveteranam-maizhe300-veteranivtdrugikhzyikhnogopodruzzhiaotrimaiutgrantinarozvitokbiznesuzpochatku2025-roku>

²⁹ Ключові результати роботи Мінветеранів за січень 2025 року. Вебсайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/presenter/category/86-novini/kluchovi-rezultati-roboti-minveteraniv-za-sichen-2025-roku>

³⁰ Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо призначення одноразової грошової допомоги: Закон України від 15 квітня 2025 року № 4351-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4351-20#Text>

правоохоронними органами брали участь у відсічі збройної агресії РФ проти України³¹.

Варто також звернути увагу на ініціативи, що впроваджуються органами місцевого самоврядування. Так, Київська міська рада запровадила посаду Уповноваженого з питань ветеранів, який координуватиме реалізацію міської політики у сфері ветеранських прав і гарантій. До обов'язків Уповноваженого з питань ветеранів віднесено: проведення моніторингу дотримання законодавства щодо прав ветеранів та членів родин загиблих; розробку та впровадження цільових програм підтримки; поглиблення взаємодії з громадськими об'єднаннями, державними структурами та місцевою владою; опрацювання звернень ветеранів та реагування на порушення їхніх прав; участь у розробці нормативно-правових актів; контроль за наданням житла, пільг, медичних та реабілітаційних послуг тощо³².

Висновки.

Ветеранська політика визначена одним із пріоритетів України, формується та реалізується як комплексна довгострокова державна політика у цій сфері із залученням органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства та міжнародних організацій.

Верховною Радою України прийнято низку законів у цій сфері, які реалізуються Кабінетом Міністрів України та профільними міністерствами (Міністерством у справах ветеранів України, Міністерством економіки України, Міністерством соціальної політики України). На виконання положень законів і постанов Уряду запроваджено та реалізується низка програм / проєктів, заходів, спрямованих на гідне визнання внеску ветеранів / ветеранок у захист Вітчизни; всебічну підтримку ветеранів, членів їхніх сімей, зокрема через надання медичних, соціальних та освітніх послуг; сприяння ветеранам війни у реабілітації, працевлаштуванні та веденні підприємницької діяльності; створення єдиної державної інформаційної системи обліку ветеранів війни та членів їхніх сімей; забезпечення належного фінансування заходів у ветеранській сфері.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

³¹ Держава віддає шану загиблим добровольцям: прирівняно рівень виплати родинам загиблих добровольців до виплат сім'ям полеглих військовослужбовців. Вебсайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: [https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/derzhava-viddae-shanu-zagiblim-dobrovoltzyam-pririvnyano-riven-viplati-rodinam-zagiblih-dobrovoltziv-do-viplat-simyam-poleglih-viyskovosluzhbovtziv#:~:text=Верховна%20Рада%20України%20ухвалила%20у,одноразової%20грошової%20допомоги%20\(ОГД\)](https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/derzhava-viddae-shanu-zagiblim-dobrovoltzyam-pririvnyano-riven-viplati-rodinam-zagiblih-dobrovoltziv-do-viplat-simyam-poleglih-viyskovosluzhbovtziv#:~:text=Верховна%20Рада%20України%20ухвалила%20у,одноразової%20грошової%20допомоги%20(ОГД))

³² В Київській з'явився Уповноважений з прав ветеранів. Вебсайт «Новини ветеранів». URL: <https://nova.net.ua/v-kyivradi-zyavyvsya-upovnovazhenyj-z-prav-veteraniv/>